

Ліквідатор Василь Швед: ◆ ЧОРНОБИЛЬ ВАЖЛИВО ПРОСТО ПАМ'ЯТАТИ ПРО ЛЮДЕЙ...

2016 в Україні оголошений роком вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і пам'яті жертв Чорнобильської катастрофи. Тридцять років тому через масштабну аварію на атомній станції із 30-км зони ураження радіацією евакуювали майже 116 тисяч чоловік. Тисячі військовослужбовців, пожежників, правоохоронців та робітників ліквідовували наслідки страшного лиха. Ще десятки років по тому наслідки аварії відчутні не лише в Україні і сусідніх державах, але й у світі.

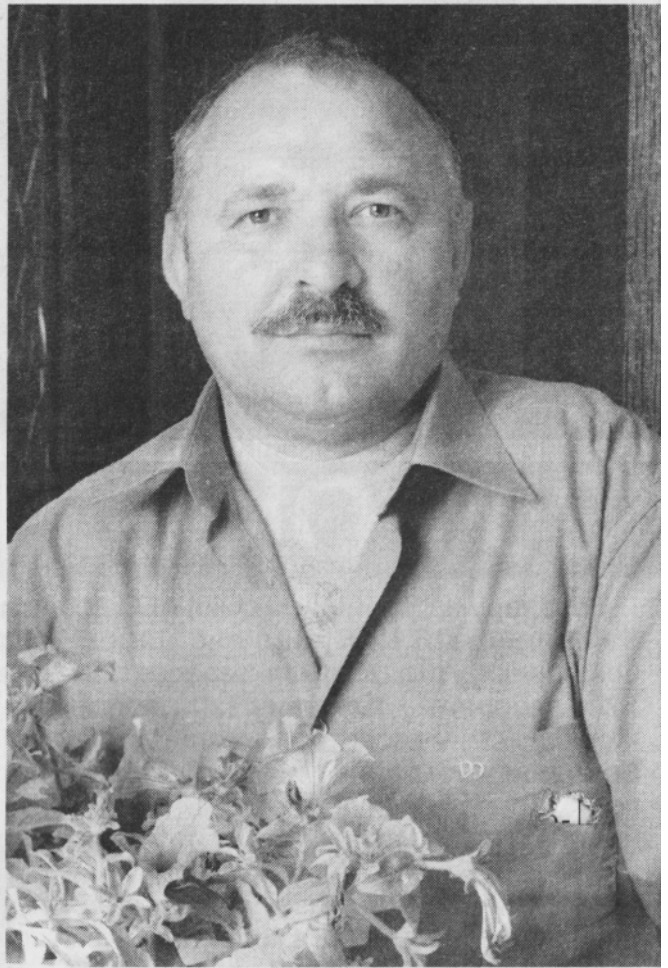
Один із ліквідаторів наслідків аварії на ЧАЕС – мій батько: Швед Василь Олександрович. Коли мені виповнився лише рік, його, 26-річного дільничного інспектора із села Кутин Зарічненського району, мобілізували у Чорнобиль. Місяць він провів у радіаційній зоні із надвисоким рівнем радіації. Отримав таку дозу радіації, скільки отримує людина за все життя, проживаючи, наприклад, в 100 км зоні від Чорнобиля. Ось що розповідає про своє перебування у зоні радіаційного лиха Василь Олександрович:

- Через 5 місяців після вибуху, 24 серпня 1986 року у сільську раду села Кутин зателефонував

радіаційний пил після вибуху. Ми попросили дозволу взяти залишений трактор. На ньому їздили по селі, аби менше опромінюватися від землі.

Познайомився із донеччанином Григорієм. Він був мобілізований, в зоні працював водієм. Казав, що йде скоро на дах реактора збирати лопатою графіт, який розкидало вибухом. За 5хв такої роботи людина отримує дозу радіації у 25 рентген. Це максимально допустима доза, після цього особа вже не може перебувати в радіаційно забрудненій зоні без серйозної шкоди для здоров'я. Таку дозу можна набрати за 3 місяці в 10-км зоні ураження. Але в такому випадку його б відпустили додому за кілька днів. Багато хто тоді ще не розумів, наскільки небезпечна радіація, і як після того вона вплине на здоров'я.

1 вересня мене знову перевели в село Термахівка біля При-

тели зарплату у п'ятикратному розмірі, видали посвідчення ліквідатора на ЧАЕС другої категорії. Кожного року я обстежуюся і перебуваю на лікуванні.

начальник Зарічненського райвідділу міліції. Сказав, що згідно наказу, я їду охороняти громадський порядок в Чорнобильську зону. Спеціально по мене в село вранці вислали автомобіль. Із Рівного мене та ще двох міліціонерів відправили літаком в Київ. Із столиці півсотні міліціонерів з усієї України направили в Чорнобильську зону - село Термахівка Іванківського району. Там розташовувався весь особовий склад ліквідаторів та військових.

26 серпня – перший день. Видали спецформу – звичайну куртку, штани і шапку. Мене, тоді у званні лейтенанта міліції, призначили старшим над двома іншими міліціонерами. В наші обов'язки входило охороняти село Залісся Чорнобильського району. Це недалеко від Прип'яті, де і стався вибух. Все населення було евакуйоване ще в перші дні. Але людям казали, що евакуація лише на три дні, аби вони брали менше речей. Тому в будинках все було на місці. Ми перевіряли хати, опечатували двері, обходили двори. На одному подвір'ї знайшли прив'язану німецьку вівчарку. Господарі планували повернутися, лишали тварин, худобу, курей. Врятований собака був відтоді з нами. Кілька разів невідомі люди пропонували нам хабарі – горілку, гроші, – щоб вивезти сухі дрова на продаж. Ми не дозволяли – вони були радіаційно забруднені. Які дози радіації ми отримували щодня і яка її кількість була в селі – ми не знали, не було дефіцитних дозиметрів.

Найбільш небезпечно було ходити по піску і траві – там осів

п'яті. Я потрапив у групу офіцерів міліції, які повинні були супроводжувати виселених громадян Прип'яті до їхніх домівок. На той час влада видавала одноразовий пропуск у зону відчуження для колишніх жителів. Дозволяли забрати найбільш необхідні речі з дому. А правоохоронці повинні були супроводжувати і не допускати крадіжок, порушень. Людям давали всього 4 години і 10 поліетиленових мішків. За цей час вони могли взяти найнеобхідніші речі – документи, фотоальбоми, книги, одяг, цінності. Не дозволяли брати телевізори, холодильники і килими. Вони накопичували найбільше радіації. Ми з колегами слідували, щоб мешканці заходили лише в свої квартири, брали свої речі. Вже тоді у місті траплялися злодії і мародери. Сумно було дивитися, як людина намагається в 10 дозволених мішків забрати всі свої пожитки. Дехто набивав книгами пакети, дехто брав якісь цінності, посуд, одяг. Люди розуміли, що більше ніколи не зможуть туди повернутися, плакали. Речі вантажили у причіп КАМАЗу, людей садили в автобус і відправляли до нових домівок.

В Прип'яті я побував 16 разів. Тут було краще нести службу – нам видавали спеціальний одяг, постійно милися в бані, проводили радіаційний контроль, добре харчували, видавали мінеральну воду.

26 вересня, через місяць, мене відкомандировували із Прип'яті у Рівне. Одразу потрапив в лікарню на обстеження. Загалом отримав 7 Рентген радіації. Мені випла-

Після Чорнобиля далі працював дільничним інспектором в селі Кутин, потім з 1989 по 1997 рік – начальником карного розшуку Зарічненського райвідділу міліції. Вийшов на пенсію в званні майора. П'ять років тому, на чергову річницю катастрофи Чорнобильської АЕС, отримав звання підполковника. А цього року, згідно указу Президента Петра Порошенка від 10 лютого 2016 року – звання полковника.

На річницю ЧАЕС нас – ліквідаторів, яких в районі лишилося не так вже й багато, запрошують в райдержадміністрацію на зустріч. Приємно, бо це означає, що про нас не забули, та й це нагода поговорити про ті часи, згадати тих, хто вже не з нами.

Щороку хтось із нас помирає. В когось вже немає здоров'я приходити навіть на такі зустрічі. Ще років десять – і наші внуки вже не будуть розуміти, хто такі ліквідатори чи чорнобильці. Зараз такий трагічний час, що в країні з'являються нові герої, які віддають своє життя і здоров'я за майбутнє. Але так само й робили ми 30 років тому. Ліквідатори не ховалися, не втікали, а їхали в зону відчуження так само заради майбутнього, аби інші були у безпеці, аби діти були здорові. Усі чорнобильці схиляються до однієї думки – пільги, виплати, компенсації, звання - це не головне. Важливо просто пам'ятати про людей, які ціною власного здоров'я і навіть життя допомогли мінімізувати і ліквідувати жахливі наслідки найбільшої техногенної катастрофи у світі.

Ольга Швед